

ROBOTNICZY WYDZIAŁ WYCHOWANIA DZIECKA.

olk

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI

za okres 1919 — 1925

W A R S Z A W A 1 9 2 6

94/428).081:37.018.3/438/364

JWC-1682
1518

Odbito w drukarni „Robotnika”, Warecka 7.

94/2017

SEN. LIMANOWSKI WŚRÓD WYCHOWANKÓW „DOMU DZIECKA“ PRZY UL. NOWOSIELECKIEJ.

W roku bieżącym Robotniczy Wydział Wychowania Dziecka rozpoczyna szósty rok swego istnienia.

Zawiązany w 1919 roku Wydział początkowo wytknął sobie, jako cel, opiekę nad sierotami pozostałymi po uczestnikach walk rewolucyjnych z caratem i z okupacją niemiecką. W owym czasie powszechne zubożenie szerokich warstw robotniczych, graniczące niemal z nędzą, nie pozwalało liczyć na wydatniejszą pomoc finansową ze strony organizacji i instytucji robotniczych. Musiał przeto Wydział w tym pierwszym okresie swego istnienia przezwyciężać niezliczone przeszkody do rozpoczęcia swej działalności.

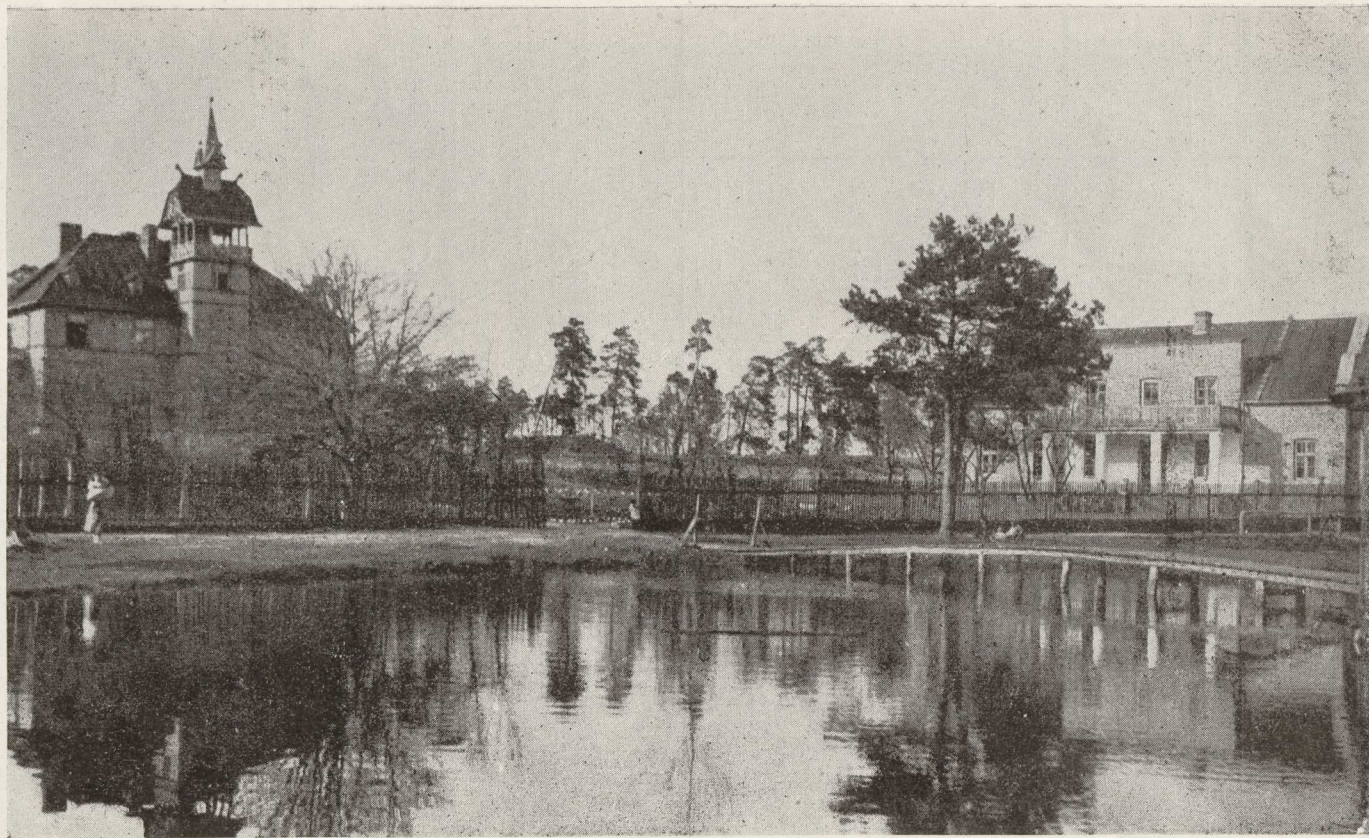
Właściwym początkiem dzisiejszej działalności Wydziału było wydzierżawienie domu na Ochocie, w którym można było umieścić 20 dzieci. O dalszem jednak rozszerzeniu zakładu, ze względu na brak miejsca, narazie nie mogło być mowy. W ciągu lat 1920 — 1923 w zakładzie na Ochocie liczba dzieci utrzymuje się na poziomie 25 — 27 i dopiero następne lata, w związku ze zmianą siedziby zakładu, pozwalają na powiększenie liczby dzieci przebywających w zakładzie. W roku 1923 Robotniczy Wydział Wychowania Dziecka przystąpił do budowy prowizorycznych domków drewnianych na wydzierżawionym terenie przy ul. Nowosieleckiej 1. Postawiono 3 domki z facjatkami i gankami, przeprowadzono urządzenia wodociągowe i elektryczne, wybudowano magazyn i stróżówkę i otoczono parkanem cały teren. Koszta budowy wyniosły kwotę 55.034,45 złotych. Subsydja rządowe i sa-

morządowe pokryły wydatki w wysokości 37.800,41 — resztę częściowo pokryto z ofiar na ten cel przeznaczonych, częściowo korzystano z kredytu.

Niezależnie od starań w kierunku rozszerzenia zakładu na Ochocie w maju 1922 roku Wydział powołał do życia, obok zakładu na Ochocie, drugi ośrodek, wydzierżawiając na ten cel dom w Żyrardowie i umieszczając w nim około 70 dzieci. W końcu 1922 roku nowy ten ośrodek zostaje przeniesiony do Anina, gdzie Wydział nabył posiadłość i urządził zakład imienia Heleny Dłuskiej. W zakładzie tym w latach 1922 — 1925 przebywało 60 dzieci. Nowonabyta posiadłość, która otrzymała nazwę Helenowa, stanowi 28 mórg, w tem 15 mórg lasu sosnowego, 9 pola ornego, przeszło 2 morgi ogrodu owocowego i warzywnego *). Dwupiętrowy dom drewniany z wieżyczką i drugi mniejszy murowany mieszczą salę sypialną, salę jadalną, rekreacyjną, ochronkę i pokoje dla personelu wychowawczego i administracyjnego. Jest pawilon izolacyjny w przewidywaniu możliwości zakaźnej choroby u dzieci. Na parterze znajduje się sala z prysznicami i wannami oraz piekarnia dla wypieku chleba. Wydział przeprowadził w obu domach instalacje kanalizacyjno - wodociągowe (na każdym piętrze są umywalnie i zlewy), wybudował elektrownię, która oświetla schronisko oraz zabudowania gospodarskie i za pomocą motoru elektrycznego dostarcza wody ze studni. Domek folwarczny, magazyny, stodoła, stajnia wraz z oborą i chlewami, piwnica i lodownia składają się na całość zabudowań gospodarskich. Teren, na którym mieszczą się budynki, ogród owocowy i warzywny jest oparkaniony. Z dwóch stron przylega duży las sosnowy. Słoneczne piaszczyste pagórki są nieprzebranym źródłem uciechy dla dzieci w lecie. Podczas dżdżystych dni mogą bawić się w obszernej krytej altanie — położonej niedaleko od domu.

W roku 1925 w obu zakładach prowadzonych przez Wydział korzystało ze stałej opieki 116 dzieci w wieku od lat 3 do 18. Starsze dzieci — ponad 12 lat zostały zgrupowane w zakładzie na Nowosieleckiej — młodsze — w Helenowie.

*) Wartość ówczesna w/g szacunku tow. ubezpieczeń i przeciętnych cen ziemi 44,229 zł. — obecnie, wskutek poczynionych inwestycji i ulepszeń, dużo większa.

OGÓLNY WIDOK ZAKŁADU WYCHOWAWCZEGO IM. HELENY DŁUSKIEJ W HELENOWIE.

Dzieci w zakładach wychowawczych Wydziału w końcu 1925 roku.

Wiek dzieci	W zakładzie przy ul. Nowosielec- kiej w Warszawie	W zakładzie im. H. Dąbskiej w Helenowie	Razem	w t e m				Dzieci obu za- kładów w g p i c i	
				sieroty	pólsieroty	dzieci żyjących rodziców	niewiadome*)	chłopcy	dziewczynki
3 lata	—	2	2	2	—	—	—	2	—
4 „	—	1	1	—	1	—	—	—	1
5 lat	—	6	6	—	5	1	—	4	2
6 „	—	1	1	—	1	—	—	1	—
7 „	—	3	3	1	1	—	1	2	1
8 „	—	7	7	3	3	—	1	3	4
9 „	1	9	10	2	7	1	—	6	4
10 „	1	8	9	3	4	—	2	5	4
11 „	8	12	20	5	13	—	2	12	8
12 „	12	3	15	3	6	—	6	12	3
13 „	14	3	17	7	6	2	2	10	7
14 „	13	2	15	8	5	1	1	8	7
15 „	5	1	6	2	2	1	1	3	3
16 „	1	—	1	—	1	—	—	—	1
17 „	2	—	2	2	—	—	—	—	2
18 „	1	—	1	—	1	—	—	1	—
Razem	58	58	116	38	56	6	16	69	47

Dzieci, przebywające obecnie w zakładach, przyjmowane były przeważnie z polecenia organizacji robotniczych lub osób czynnych w życiu społecznym. Z polecenia organizacji politycznej przyjęto 14 dzieci, z polecenia związków zawodowych — 15 dzieci, z polecenia stowarzyszenia b. więźniów politycznych — 2 dzieci, z polecenia poszczególnych osób — 21 dzieci. Ponadto 28 dzieci przyjęto z repatriacji oraz 36 z polecenia instytucji samorządowych.

Według miejsca urodzenia dzieci — zakłady liczą 38 dzieci pochodzących z m. Warszawy, 30 — z innych miejscowości b. Królestwa Kongresowego, 12 — z Rosji, 10 — z Kresów Wschodnich, 6 — z Małopolski i 20 dzieci, których miejsce urodzenia jest nieznane.

*) Przeważnie dzieci z repatriacji; Wydział nie posiada żadnych informacji o rodzicach dzieci podanych w tej rubryce.

PODWIECZOREK NA KOLONJACH LETNICH W HELENOWIE.

Wydział od pierwszego roku swej działalności zwrócił szczególną uwagę na to, aby należycie pokierować nauką dzieci. Stan nauczania dzieci przedstawia poniżej tablica.

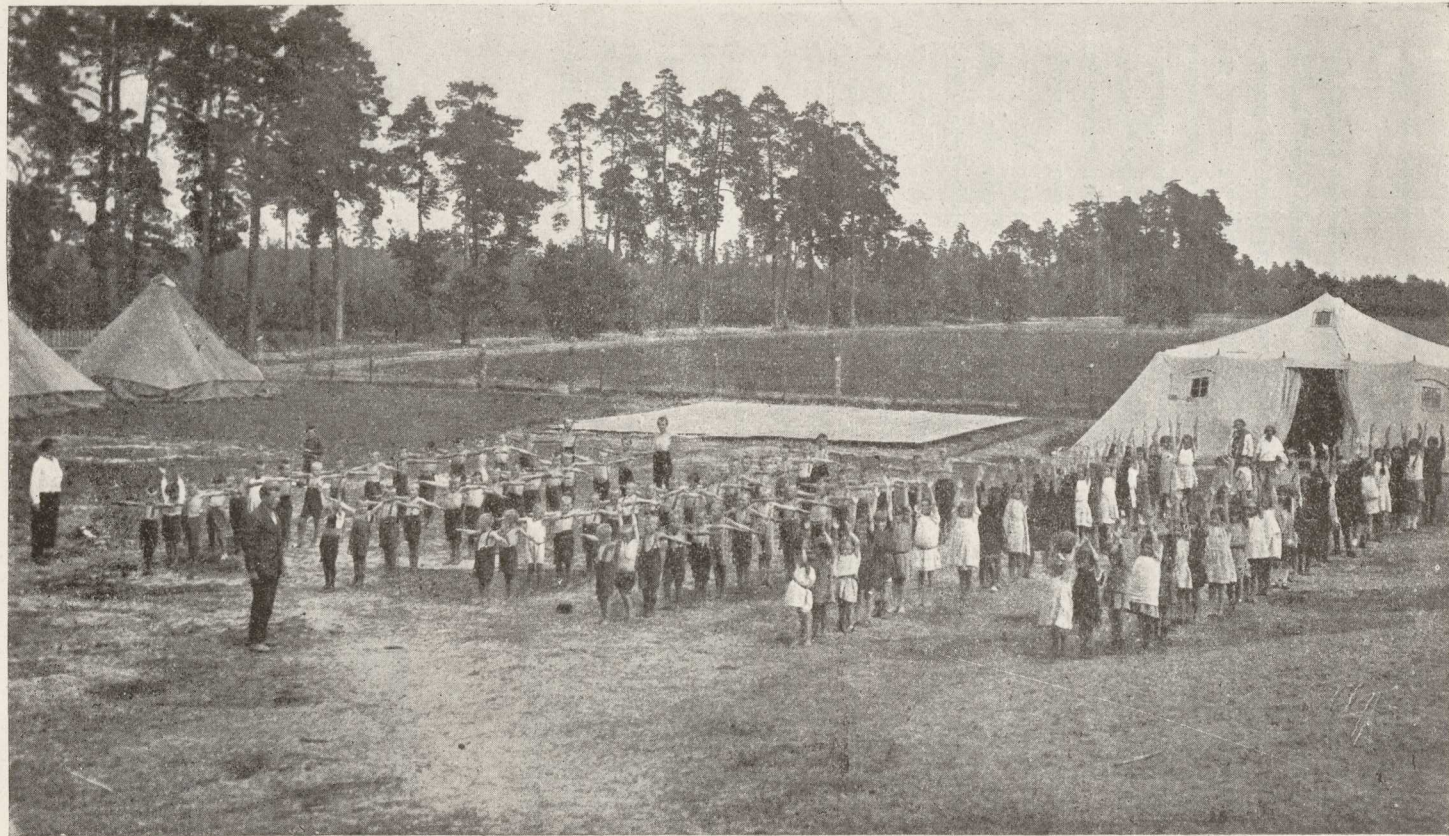
Nauczanie dzieci w końcu 1925 roku.

Pobierało naukę	Z zakładu przy ul. Nowosieleckiej w Warszawie	Z zakładu im. H. Dłuskiej w Helenowie	Razem	w t e m	
				chłopcy	dziewczynki
W ochronce	—	9	9	6	3
w I oddziale Szk. Powsz.	—	5	5	4	1
II	—	16	16	10	6
III	3	26	29	17	12
IV	22	—	22	15	7
V	14	—	14	10	4
VI	6	—	6	3	3
VII	2	—	2	—	2
W gimnazjum	1	—	1	1	—
Na kursach wieczorowych	8	—	8	—	8
Nauki nie pobierało	2	2	4	3	1
Razem	58	58	116	69	47

Skreślony powyżej obraz dzisiejszego stanu zakładów Wydziału świadczy o tem, że dokonany został zaledwie pierwszy krok na drodze do dźwignięcia sprawy opieki nad dzieckiem. Dobrokiem sześciu lat istnienia Wydziału jest 116 dzieci stale przebywających w 2-ch zakładach wychowawczych oraz 542 dzieci, które korzystały z kolonij letnich w 1925 roku.

Ruch dzieci w zakładach i na kolonjach letnich.

Rok	Zakłady prowadzone przez Wydział			Kolonje letnie zorganizowane przez Wydział			
	Ilość zakładów wychowawczych	Ilość dzieci w zakładach		w t e m			Ilość dzieci na kolonjach
				Ogółem	w Warszawie	w Żyrardowie	w Helenowie
1920	1	23	23	—	—	—	—
1921	1	25	25	—	—	—	—
1922	2	94	27	67	—	—	—
1923	2	93	27	—	66	—	—
1924	2	110	50	—	60	—	92
1925	2	116	58	—	58	—	542

ĆWICZENIA GIMNASTYCZNE NA KOLONIACH LETNICH W HELENOWIE.

Budżet Wydziału w szóstym roku istnienia swego, osiągnął sumę 239.000 zł.

W ciągu tych sześciu lat Wydział zdołał pozyskać zrozumienie instytucyj i organizacyj robotniczych, co znalazło swój wyraz w stale wzrastającej ofiarności, w stale zwiększającym się poparciu finansowem, udzielanem przez Związki Zawodowe, oraz samorządy i organizacje społeczne. Dzięki temu stało się możliwem poczynienie najniezbędniejszych inwestycyj oraz unormowanie i należyte zorganizowanie strony administracyjnej i wychowawczej. W tym zakresie zakłady Wydziału są w miarę możliwości przystosowywane do wymogów należytego kształtowania charakterów dziecięcych. Dzieci w zakładach czują się swobodnie i radośnie. Istnieje samorząd wśród wychowañców Wydziału: sądy koleżeńskie, sekcja higieniczna i t. d. Decyzje sądu koleżeńskiego — niekiedy bardzo surowe — mają wielki autorytet. Poza tem istnieją obrady reprezentantów dzieci (po jednym przedstawicielu na każde pięcioro dzieci), które załatwiają wszystkie najważniejsze sprawy. Poza nauką—dzieci, obok zabaw, zajmują się robotami (haftowanie, roboty z drzewa i t. p.).

Obok prowadzonych zakładów wychowawczych i organizowanych od 1924 r. kolonij letnich — Wydział od r. 1922 rozpoczął zakładanie Ognisk dziecięcych w środowiskach przemysłowych. Ogniska takie istnieją w Warszawie (4 ogniska i 200 dzieci), w Łodzi (12 ognisk—450 dzieci i jedna wzorowo urządzona przychodnia przeciwgruźlicza) oraz w Częstochowie, Piotrkowie, Lublinie (po jednym ognisku).

Konferencja w sprawie wychowania dziecka robotniczego, odbyta w dn. 31.X. 1925 r. w Krakowie z inicjatywy Wydziału doprowadziła do zjednoczenia prac Wydziału na terenie b. zaboru rosyjskiego z działalnością analogicznych organizacyj, istniejących na terenie Małopolski.

Na Konferencji tej, oprócz organizacyj z b. Kongresówki, należących do Wydziału, reprezentowane były Towarzystwa Przyjaciół Dzieci i Towarzystwa Opieki nad Dzieckiem w Białej, we Lwowie, Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu. Konferencja wy-

brała Komisję Organizacyjną, złożoną z 9 osób, mającą na celu skoordynowanie rozproszonych dotychczas poczynañ w dziedzinie opieki nad dzieckiem robotniczym w drodze połączenia wszystkich instytucyj w jedną wspólną organizację.

T. Arciszewski.

Warszawa, w kwietniu 1926 r.

Zestawienie szczegółowe niektórych ważniejszych wpływów Wydziału w latach 1921 — 1925 w złotych

Rok	S u b s y d j a				O p ł a t y z a d z i e c i							
	Rządowe)	Samorządowe		Ogółem	Osoby prywatne	Magistraty		Kasy Chor.		Sejmik Warszawski	Rob. Wych. Dzieck. w Łodzi	Ogółem
		Magistraty	Sejmiki			m. st. Warsz.	m. Dąbrowy	m. st. Warsz.	m. Łodzi			
1921**)	323	368	—	691	—	—	—	—	—	—	—	—
1922	4529	720	—	5249	—	—	—	594	—	—	—	594
1923	5054	62	—	5116	1029	—	—	—	—	—	—	1029
1924	17266	292	3	17561	2576	2750	—	—	—	—	910	6236
1925	61545	25700	300	87545	4701	16218	817	68282	15359	3567	—	108944

*) Subsydja Min. Pracy i Op. Społ., Komisarjatu Rządu, Urzędu do Walki z Epidemjami, Urzędu Zdrowia, Generalnej Dyrekcji Loterii Państwowej, Województw.

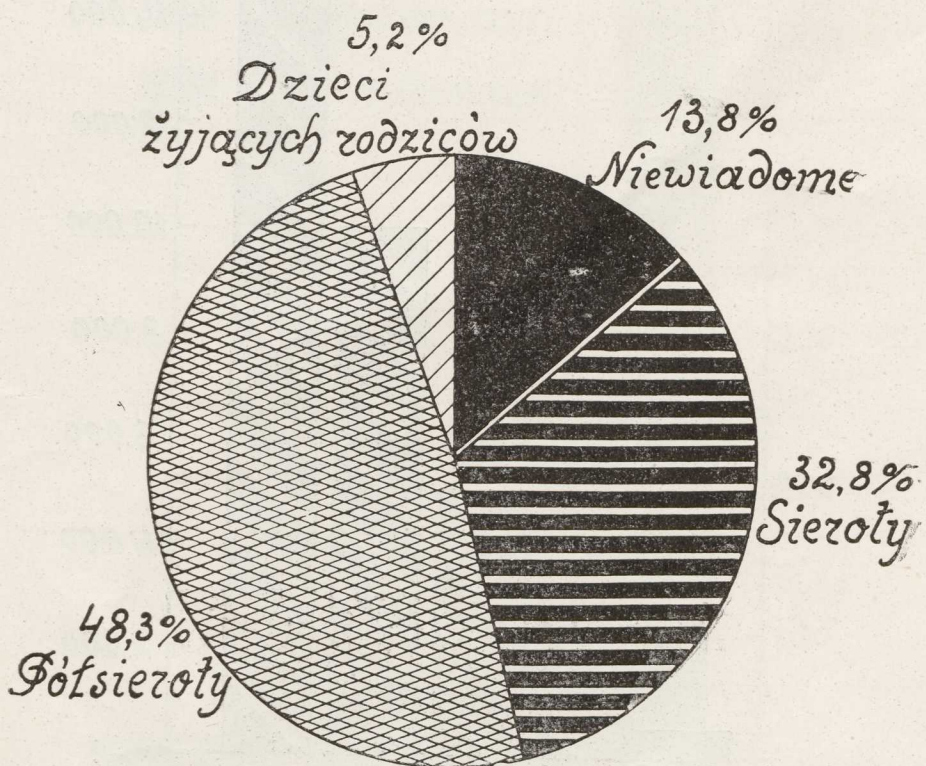
**) Od maja do grudnia.

Rok	Opodatkowanie i składki członkowskie	O F I A R Y										
		Związki zawodowe						Osoby i instyt. prywatne				
		jednorazowe	z pułszek	z list składow.	w naturze	RAZEM	jednorazowe	z pułszek	z list składow.	w naturze	RAZEM	Kwesta
1921**)	37	1296	—	—	—	1296	964	—	—	167	1311	—
1922	653	1131	—	—	—	1131	4818	37	46	48	4949	81
1923	2563	1180	26	828	5271	735	3147	457	501	7136	11241	763
1924	7320	795	32	544	938	2309	6965	746	1526	9950	19187	2506
1925	10601	1160	15	443	2022	3640	8211	402	927	9937	19477	4124

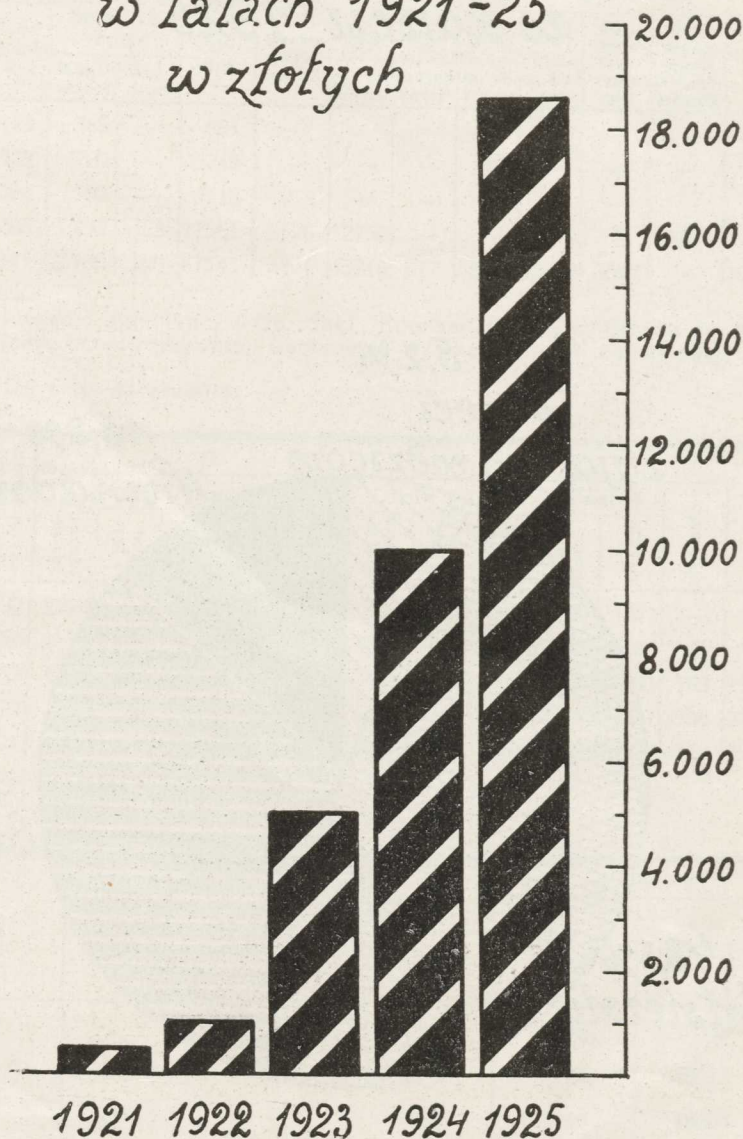
**) Od maja do grudnia.

R o k	F U N D U S Z B U D O W Y				
	Subwencje na budowę			ofiary na budowę	OGÓŁEM
	rządowe	samorządowe	RAZEM		
1922	—	—	—	539	539
1923	3278	10997	14275	4742	19017
1924	15525	—	15525	3159	18684
1925	10000	8000	18000	—	18000

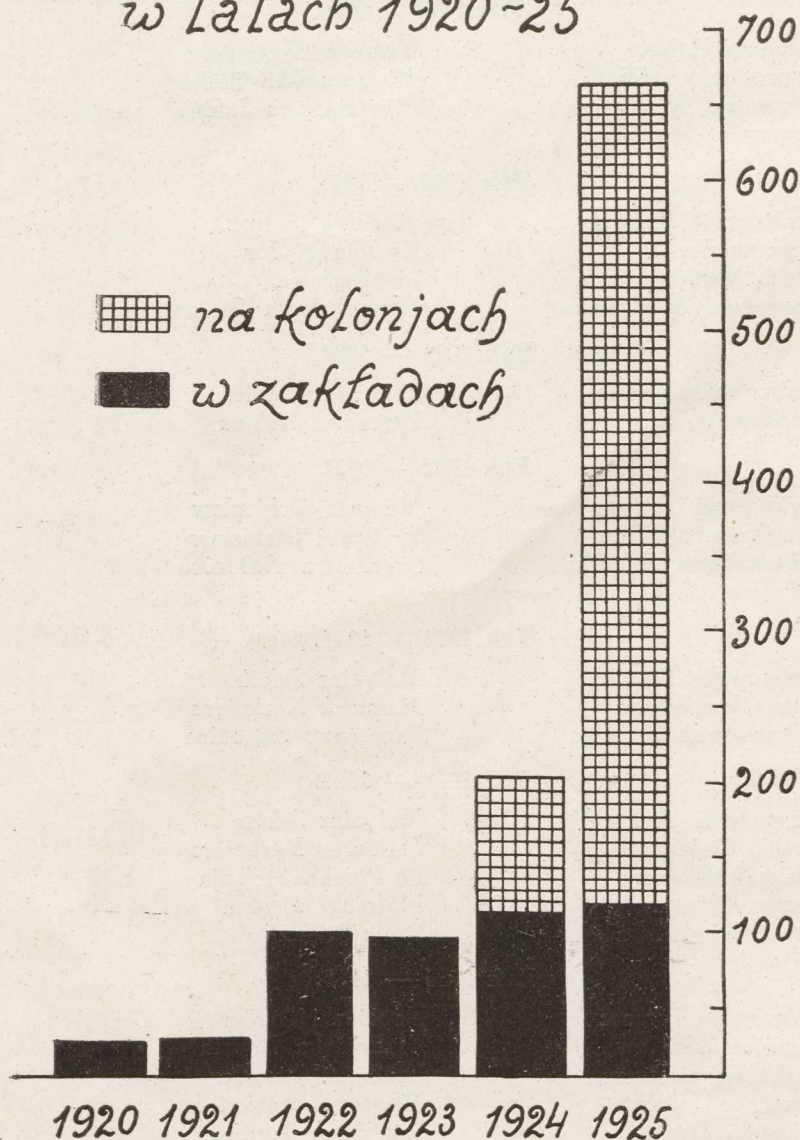
Kategorie dzieci w zakładach w końcu 1925

*Średnie miesięczne wydatki
w latach 1921-25
w złotych*

Ruch dzieci w latach 1920-25

CZŁONKOWIE ZARZĄDU

Robotniczego Wydziału Wychowania Dziecka i Opieki nad niem

Rok 1919 — 1920.

Dulębina Helena
Filipowiczowa Wanda
Gawroński Władysław
Karpowicz Stanisław

Łętowski Eugenjusz
Moraczewska Zofja
Ryngmanowa Janina

Rok 1920 — 1921.

Arciszewski Tomasz
Chmielewska
Falska Marja
Gawroński Władysław

Korczak Janusz
Kwapiński Jan
Liebhartowa
Sempołowska Stefanja

Rok 1921 — 1922.

Arciszewski Tomasz
Czarkowski Bolesław

Falkowski Witold
Płotnicka Helena

Rok 1922 — 1923.

Arciszewski Tomasz
Cierpiszówna Stefanja
Hoffmanówna Jadwiga
Małynicz Jakób

Meduski Dobiesław
Siedlecki Stanisław
Szererowa Antonina

Rok 1923 — 1924.

Arciszewski Tomasz
Dłuska Bronisława
Hoffmanówna Jadwiga

Małynicz Jakób
Mamczar Kazimierz
Szererowa Antonina

Rok 1924 — 1925.

Arciszewski Tomasz
Hartleb Tadeusz
Kakietek Klemens
Lesman Bolesław
Dłuska Bronisława

Małynicz Jakób
Mamczar Kazimierz
Podgórska Stefanja
Płotnicka Helena
Szulc Stefan

Rok 1925 — 1926.

Arciszewski Tomasz
Borowicz Zdzisław
Dłuska Bronisława
Domańska Jadwiga
Jabłoński Dawid
Jagodziński Piotr

Kopciński Stefan
Kłuszyńska Dorota
Landy Aleksander
Młynarski Kazimierz
Szererowa Antonina
Weychert-Szymanowska Władysław

LISTA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH I STOWARZYSZEŃ

opodatkowanych na rzecz Rob. Wydz. Wychow. Dziecka

Zw. Zaw. Rob. cukrowni:

Garbów

Korzec

Strzelce

Gosławice

Dobrzelin

Chelmica

Młynów

Zw. Zaw. prac. przem. cukrown.

Pracownicy C. K. W.

Zw. Prac. Drukarskich

Zw. Dozorców Domowych

Zw. Prac. Elektrowni

Zw. Prac. Farmaceutycz.

Zw. Prac. Telefonicznych

Zw. Prac. Gazowni

Zw. Prac. Gastr.-Hot. oddz. kelń.

Zw. Prac. Kolejowych

Zw. Prac. Kas Chorych

Klub posłów P. P. S.

Zw. Prac. Spoż. Oddział Mięsny

Zw. Prac. Spoż. Oddz. Wędliniarzy

Zw. Robotników Rolnych

Straż Ogniowa Oddział I

" " " II

" " " III

" " " V

Prac. Drukarni, Redakcji i Adm.

„Robotnika“.

JWC-1682

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tarnowie

Kolekcja Ciołkoszów

0233-001682-00